

Kolikšna je prava velikost celic za kranjsko sivko?

Brane Kozinc, kozinc.brane@gmail.com

Vprašanje v naslovu večine čebelarjev ne zanima. Kupijo pač satnice, ki so dostopne na tržišču, in če so še poceni, so zadovoljni. Nekateri bi imeli čim večje celice, da bi se izlegale velike čebele in več prinesle.

V Čebelarstem razvojno-izobraževalnem centru Gorenjske smo se odločili, da bomo izdelovali satnice, ki bodo do čebel najbolj prijazne. Da bo vsak čebelar dobil satnice, izdelane iz njegovega voska, je bilo jasno samo po sebi. Eden izmed problemov pa je velikost celic. Preden smo naročili matične valje, je bila opravljena temeljita študija o velikosti celic. Seveda je zelo preprosto pomeriti satje, ki so ga zgradile čebele same, vendar ne te, ki jih imamo v naših čebeljakih, ampak tiste iz obdobja Antona Janše. Jasno, da dandanes ni niti takih čebel niti takega satja. Treba se je bilo vrniti v obdobje kranjičarjev. Prva pot je bila v Čebelarški muzej, kjer so razstavljeni matični valji za izdelavo satnic, ki jih je uporabljal Jan Strgar, po letu 1952 pa so jih uporabljali v ČD Radovljica. Temeljito smo jih premerili in izkazalo se je, da to sploh ni tako preprosto, kot smo si predstavljali. Tako smo ugotovili prvo velikost celice, ki bi lahko bila primerna. Ker je ČD Radovljica pozneje kupilo nove matične valje (ti so zdaj razstavljeni v Čebelarstem centru Gorenjske), smo premerili tudi te. Po dimenzijah celic so ti matični valji povsem enaki Strgarjevim, to je 5,3 mm razdalje med vzporednima stranicama šesterokotnika (vse navedene mere v nadaljevanju se nanašajo na to razdaljo). Da so takrat stvar vzeli zelo zares, dokazuje članek Vladimirja Rojca, objavljen leta 1944 v Čebelarstem zborniku, ki ga je

Preglednica 1: Primerjava velikosti celic satja različnih ras čebel.

Rasa čebele	Velikost celic mm
italijanska čebela	5,11
križanec italijanske in kranjske čebele	5,22
kranjska čebela	5,33
nemška čebela	5,44

Preglednica 2: Primerjava velikosti celic satja glede na kraj.

Kraj	Velikost celic v mm	Število vzorcev
KOZJE	5,23	7
LESKOVEC	5,25	7
NOVO MESTO	5,27	10
KAMNIK	5,27	13
CERKLJE	5,28	9
RIBNICA	2,29	10
BELTINCI	5,29	6
LAŠKO	5,31	8
BOČNA	5,31	13
CERKNICA	5,33	11
LOGATEC	5,33	10
BREZNICA	5,34	15
SL. GRADEC	5,35	11
PREVALJE	5,37	4
BOROVNICA	5,38	8
ŽELEZNIKI	5,45	11
TREBNJE	5,47	6
POVPREČJE:	5,33	159

uredil Avguštin Bukovec. Povzel bom samo tiste podrobnosti, ki so pri izbiri matičnih valjev vodile tudi nas.

Ker velikosti celic niso hoteli določiti kar na približno, je A. Bukovec zbral 169 vzorcev iz vse Slovenije. Ker so menili, da ni bil dovolj natančen, se je natančnejšega merjenja lotil še Julij Mayer. Meril je do stotinke natančno in v vse tri smeri ravnih površin celic. Vzorce je dobil ob zbiranju voščin za predela-

Satnišnica v Čebelarstem razvojno-izobraževalnem centru Gorenjske

vo. Nabral je 159 vzorcev. In kakšni so bili rezultati? Bukovec je nameril od 4,97 do 5,57 mm oz. srednjo vrednost 5,31 mm, Mayer, ki je meril natančneje, pa od 5,13 do 5,58 mm oz. srednjo vrednost 5,33 mm. Te meritve so potrdile ugotovitve iz Hoefflijevega priročnika za italijansko čebelo in Vogtove meritve za nemško čebelo (glej Preglednico 1).

Zanimivo je, da se njihove velikosti razlikujejo v decimalkah, ki so mnogokratnik števila 11.

Ko so merili vzorce naravno izdelanega satja v kraničih, so pričakovali, da se bodo razlike pojavile med krajevno zaokroženimi celotami, a se ta pričakovanja niso uresničila. To dokazuje tudi spodnja Preglednica 2.

Še bolj zanimivo pa je, da je bila širina celice pri kar 54 vzorcih 5,26 mm, pri 49 vzorcih 5,33 mm, pri 33 vzorcih pa 5,4 mm. Manj kot 5,3 mm so nameri-

li pri 39 odstotkih vzorcev, pri 43 odstotkih vzorcev pa so namerili od 5,31 do 5,35 mm. Glede na to je bilo kar 82 odstotkov vzorcev v pričakovanih okvirih. Za preostale lahko predvidevamo, da so posledica križancev.

Na podlagi vsega tega je bila odločitev o tem, kakšne matrične valje za izdelavo satnic bomo kupili, preprosta – torej 5,3 mm. Ob brskanju po starih člankih in drugih dosegljivih podatkih smo našli tudi podatek, da je iz 1 kg voska priporočljivo in zeleno izdelati vsaj 13 AŽ-satnic. Tudi tega se v Čebelarstem centru Gorenjske držimo. ■

Viri:

Rojc, V. (1944): Barva in velikost čebel v luči splošne menjavosti. V: Bukovec, A., ur. Čebelarški zbornik. Ljubljana: Slovensko čebelarstvo društvo, poglavje IV., str. 17–25.

Postavitev čebelnjaka

Vlado Augustin*, vlado.augustin@czs.si

Izbira in priprava prostora, na katerega bomo postavili čebelnjak, je ena od prvih težav, s katerimi se morajo spopasti ne samo začetniki, ampak tudi izkušeni čebelarji, kadar iščejo nove lokacije. Kot vsa druga živa bitja, so tudi čebele usodno povezane z okoljem, ki jim mora dajati čim boljše možnosti za preživetje, razvoj in razmnoževanje. Prav zaradi tega je postavitev čebelnjaka na čim bolj optimalen prostor zelo pomembna, če ne že usodna odločitev za uspešno čebelarjenje. Pri postavitvi čebelnjaka moramo tako upoštevati več dejavnikov, kot so: klima, mikroklima, relief, pašne razmere v vsem letu, motenje, dostop, sosedji, soglasje za postavitev itd.

Najpomembnejši dejavnik za uspešno čebelarjenje je podnebje (klima) določenega območja. Zavetna, proti jugu odprta dolina, ki jo obdajajo prisojna pobočja, ima vsekakor večje prednosti za čebelarjenje, kot doline, ki so obrnjene proti severu in so stalno pod udarom mrzle burje ter drugih hladnih zračnih tokov.

Skoraj vsi čebelarji imamo možnost, da si za svoje čebele poiščemo ali sami preskrbimo kar najugodnejšo mikroklimo, tj. klimo, ki naj bi vladala v neposredni okolici čebelnjaka. Za čebelnjak moramo poiskati zavetno lego ob robu gozda, za kakim zidom ali poslopjem, za bregom ali živo mejo. Čebelnjak mora stati na lokaciji, ki je neko-

liko toplejša od bližnje okolice, vendar ne na močni pripeki. Izbrana lega mora biti odprta proti jugu oz. jugovzhodu, kamor moramo usmeriti tudi čelo čebelnjaka. Pomembno je, da v okolici čebelnjaka ne pihajo premočni vetrovi, ker ti ovirajo čebele pri letenju. Ustrezno zavetje in s tem ustrezno mikroklimo lahko zagotovimo čebelam tudi sami z zasaditvijo goste žive meje na tisti strani čebelnjaka, s katere po navadi piha mrzel veter. Za postavitev čebelnjaka so najprimernejše zatišne uvale na prisojni legi z nekaj manjšimi listavci, najbolje s sadnim drevjem.

Veliko začetnikov se sprašuje, kako obrniti čebelnjak. Izkušeni čebelarji največkrat priporočajo usmeritev proti soncu ob 11. uri. Upoštevati morate geografsko uro ali pa preprosto usmerite čebelnjak za 15 stopinj proti vzhodu od južne smeri. Nekateri prisegajo na nekoliko bolj vzhodno usmeritev, da se čebele podajo na pašo že s prvimi sončnimi žarki, drugi pa čebele raje usmerijo proti zahodu, da ne bi

Razdalja čebelnjaka od pašnega vira (km)	Povprečen donos čebelje družine (kg)
0,8	14,8
1,6	10,6
2,4	9,7
3,2	8,2
4,8	6,3
6,4	2,4

* svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja